4

Mano gyvenimas prasideda viena atsitiktine, šmėstelėjusia akimirka – pirmuoju prisiminimu. Nuo čia imu lipdyti visą savo istoriją. Pradžia – 1967 metų kelionė per Darbo dienos šventę. Man ką tik sukako ketveri. Įsprausta tarp tėčio ir dėdės Fredžio į sunkvežimio kabiną važiavau Uolyno alėja. Mama važiavo paskui mus „Oldsmobile 88“ – juodu dideliu automobiliu, su dviem mano seserimis, broliu ir mūsų šunimi Džidžiu. Mamai buvo dvidešimt treji ir ji laukėsi penkto vaiko. Paskui ją važiavo senelis mikroautobusu, prie kurio stogo buvo pririštas čiužinys, o galas pilnas dėžių.

Mes trise – aš, tėtis ir Fredis – sėdėjome kabinoje it nusikaltimo bendrininkai. Buvo vėlyva popietė, apimti baimės dūmėme visu greičiu, nes sunkvežimiams draudžiama važiuoti Uolyno alėja. Retsykiais tėtis pasivaipydamas dirstelėdavo į galinio vaizdo veidrodėlį. Vis dėlto eismo taisyklių pažeidimas, ką jau kalbėti apie detales.

Pravažiavome Kvinse pro ankštus apartamentus plonomis sienomis, esančius greta duonos kepyklos „Sidabrinė taurė“, atsiduodančios rūgščiomis mielėmis. Priekyje mūsų laukė viliojantis užmiestis.

Vos prieš dvi savaites mama su tėčiu važiavo į tą patį užmiestį tuo pačiu juodu „Oldsmobile 88“ ir apžiūrėjo parodomus namus naujose bendrijose. Savaitgaliais visi tą darė. Prie Madisono Kalvos kelio 15 numerio stovėjo ženklas „Parduodama“. Tėtis pasibeldė į duris ir jį įleidusiai moteriai pagal susitarimą davė šimtą dolerių rankpinigių, kad palaikytų mums tą namą, o po dviejų savaičių išsinuomojome sunkvežimį persikraustyti.

Roklando apygarda septintojo dešimtmečio pabaigoje buvo kitokia. Miestiečių šeimos vaikėsi amerikietiškąją svajonę po miestus skambiais pavadinimais: Najakas, Spring Valis, Taksidas, ieškojo gražių namų, atskirtų tvarkingomis vejomis, stovinčių gražiai pavadintose gatvėse – aptvertų tvoromis, su plačiais įvažiavimo takais, garažais, vaikų žaidimų aikštelėmis. Užmiestis dar buvo ne gyvenimo karikatūra, o prestižas. Drąsus mano tėvų šuolis į suaugusiųjų gyvenimą prasidėjo nuo 22 tūkstančių dolerių paskolos iš „Lengvųjų santaupų“ banko ir dar 10 tūkstančių paskolos iš senelės Binderės.

Kai atvažiavome, jau buvo tamsu, bet elektra dar neįjungta. Penkiasdešimt aštuntojoje gatvėje senelis buvo visų galų meistras, kai reikėdavo prekiauti, bet pataisyti nieko nemokėjo ir pelnė juokdario reputaciją. Jis buvo tarsi animacinių filmukų personažas, kuris ištraukia kamštį, užkimšusį vieną nuotėkį, kad įkištų jį kitur ir sustabdytų kitą nuotėkį, tada pasitraukia ir šluostosi rankas nepastebėdamas, jog jo kojos vandenyje. Senelis išėmė elektros skaitiklį, o kai įdėjo atgal, elektra įsižiebė. Tačiau skaitiklis buvo sugedęs ir trejus metus kas mėnesį už elektrą mokėjome tą pačią sumą – tris dolerius ir keturis centus.

Išsikrovėme daiktus savo miegamuosiuose: man su seserimis Elena ir Teri atiteko kambarys koridoriaus gale; mamai su tėčiu – kambarys vienoje koridoriaus pusėje, jaunesniam broliui Entoniui, miegančiam dar vaikiškoje lovelėje – kitoje pusėje. Vėliau, po šešių mėnesių, kai gimė Ričardas, jį įkraustė pas Entonį.

Safernas buvo paprastas priemiestis, pilnas paprastų motinų, kurios gamindavo mėsos troškinius karščiui atspariuose stikliniuose puoduose. Jų vyrai su odiniais lagaminėliais grįždavo autobusais iš savo darbų mieste. Vaikai būdavo įsitaisę prie stalo. Visi nulenkdavo galvas padėkos maldai.

Tuo mes skyrėmės nuo kitų. Tėvas dirbo virėju. Motina važiuodavo į darbą mieste gražiai apsirengusi, mat buvo baigusi koledžą. Mamos mama, senelė Binderė, atsikraustė gyventi pas mus, kai man buvo šešeri, – jau išėjusi į pensiją iš Niujorko telefonų kompanijos užkandinės, apkaltinta atsakingumo stoka. Tėvai pasirodydavo nereguliariai, po įvairiausių darbų ir mamos mokslų. Senelė stengėsi įvesti šiokią tokią tvarką, bet nepajėgė rungtyniauti su penkiais nutrūktagalviais anūkais, tad mes nevaržomi skraidėme it mūsų kieme vešinčių pienių ir rudbekijų pūkeliai.

Tam tikra prasme tai buvo toks gyvenimas, apie kokį svajoja kiekvienas vaikas – be taisyklių, nevaržomas, beprotiškas. Vienoje kiemo pusėje plytėjo beisbolo aikštelė, kurioje visada galėjome pažaisti. Nuo ryto iki nakties nardėme tarp medžių, juosusių mūsų kiemą. Buvome aprengti, pamaitinti, išsiųsti į mokyklą, o visa kita daugmaž palikta mūsų nuožiūrai. Neturėjome konkretaus laiko, kada pietauti ar praustis. Jokių nustatytų namų ruošos ar namų darbų valandų. Niekas

netikrindavo pažymių knygelių, nežiūrėdavo į laikrodį, kai būdavome išėję, neprižiūrėdavo, ar išsivalę dantis prieš miegą. Nebuvo nustatyta, kada gultis į lovą ar klausytis pasakų prieš miegą, išskyrus vieną žiemą, kai mama keletą savaičių mums skaitė pirmą *Lobių salos* dalį.

Tokia veiksmų laisvė ir tvarkos neįvedimas – nedažnai pasitaikantis reiškinys. Vienais metais buvo pradėta rengti šeimos pasitarimus, vadovaujant mamai, – lyg ir kokį šeimos teismą, per kurį būdavo nurodomi mūsų prasižengimai ir mums būdavo leidžiama kritikuoti vienas kitą. Tuomet buvo sudarytas namų ruošos grafikas ir valgymo laikas. Šie pasitarimai, paskatinti geriausių norų, daug naudos nedavė, taigi greitai buvo užmiršti ir gyvenimas be taisyklių tęsėsi toliau.

Dėl tokios vaikystės įgijau dvi savybes: maniją tvarkytis ir atidumą detalėms. Išrikiuoju detales, visas smulkmenas, ir perdėlioju jas tol, kol būnu patenkinta. Paprasčiausią užduotį apmąstau, suplanuoju ir gerai organizuoju. Nepajėgiu nieko palikti atsitiktinumui.

Namo pusrūsį pavertėme senelės Binderės butu: įrengėme nedidelį miegamąjį, svetainę ir virtuvėlę. Prie televizoriaus įspraudėme „Singer“ siuvamąją mašiną su pamina, greta pastatėme permatomą plastikinę siuvimo reikmenų dėžę su medžiagų skiautėmis ir šimtais spalvotų siūlų ričių, – tais siūlais senelė siuvo prijuostes banguotais apvadais, kuriais sutvirtindavo kraštus. Senelė pakabino ant sienos Austrijos vaizdų dėliones, ant palangių pristatė sanpaulijų vazonų, – jos tame rūsyje tiesiog klestėjo. Binderė garsėjo aplinkui kaip puiki gėlininkė. Vieną dieną prie mūsų durų išdygo ponas

Merikas su nugeibusio žiedynkočio vazonėliu, ir senelė atgaivino gėlę per savaitę.

Virš senelės, mūsų bute, tiesą sakant, baldų nebuvo. Turėjome lovas, kuriose galėjome miegoti, porą nevienodų kėdžių ir knygų lentyną, tačiau bendras įspūdis toks, lyg kambariai būtų tušti. Ankstesni savininkai paliko svetainėje grindis siekiančias atlasines aukso spalvos užuolaidas, tuščioje erdvėje jos atrodė ekstravagantiškai. Metų metus mes pozuodavome nuotraukoms priešais užtrauktas užuolaidas, taigi plikos medinės grindys ir tuščias kambarys atrodė lyg mažas teatras. Tarsi būtume ką tik baigę mokyklos vaidinimą ir susispietę aplink mamą nusilenkti publikai.

Valgydavome apačioje pas senelę, susėdę aplink jos paruoštą stalą. Ji gamindavo austrišką maistą, apie kurį mūsų draugai nė girdėt negirdėję: virtas kiaulių kojas, makaronus su rūgščiu pomidorų padažu. Senelė turėjo stiprų, vograujantį akcentą ir sunkiai šnekėjo angliškai. Žiūrėdavo televizijos serialą „Kelrodė žvaigždė“, kad patobulintų savo anglų kalbą, kol mes būdavome mokykloje.

Senelė Binderė trisdešimt metų gyveno Niujorko aukštutinėje rytų pusėje, Septyniasdešimt pirmojoje gatvėje. Kai atvažiavo, Septyniasdešimt pirmoji gatvė buvo ne tas adresas, kurį žmonės minėtų per kviestinius pietus. Anuomet ji vadinosi Jorkvilis, šis pavadinimas buvo susijęs su sukamų numerių telefonais ir dvipolėmis TV antenomis butuose.

Senelė mano mamą užaugino viena mažame pirmo aukšto bute. Jos vyresnė sesuo Johana gyveno kitapus gatvės. Mes vadinome ją Tante, austriškai – teta. Jos turėjo kraujo giminių Austrijoje, ir Tantė buvo ištikima, bet ne šilta. Iš tų moterų,

kurios nepamiršta suklydimų. Manė, jog klaidas būtina prisiminti. Tantė buvo mažutė ir tvirta, kaip ir mano senelė, ji atvyko į Ameriką pirma, garbingai, su savo vyru. Senelė Binderė paliko savo sūnų Austrijoje, o mano mamos tėvą gaubė paslaptis. Apie jį niekada nebuvo kalbama. Dėl to Tantė laikė senelę tarsi amžiname atpirkimo kalėjime, bet senelė nei piktinosi, nei šito vengė. Pasisveikindami pakštelėdavome į skruostą iš eilės: pirmiausia Tantei, tada senelei Binderei, paskui – mano mamai. Tai buvo paprasta. Senelė Binderė ir teta buvo santūrios, rimtos, – orios senosios kartos moterys, kurios nesibaidė iššūkių ir sunkaus darbo. Jos didžiuodavosi įsigijusios daiktų, perspėdavo visus, kad būtų atsargūs. Jų nuomone, kitiems mažai ką reikėjo žinoti; visą informaciją pateikdavo mažais trupinėliais, – tik tiek, kiek reikia.

DiFalkų giminei buvo būdinga pigus vynas, cigaretės, garsus juokas. Jų veidai spalvingi, judesiai – perdėti. Jie pasakodavo ilgas istorijas ir užimdavo visą erdvę. DiFalkai negalėdavo išeiti iš kambario kaip nors jo nepažymėję. Mano mamos giminė, priešingai, buvo rami ir ryžtinga. Sėdėdavo ant kėdžių tiesiai, gerdavo kavą iš puodelių su lėkštutėmis. Jie nuolat kovodavo, tie temperamentingieji, o mes, vaikai, laikėmės abiejų: triukšmingo DiFalkų paprastumo ir nepalenkiamo Binderių ryžto, tad mano mama nejaukiai įsiterpdavo tarp jų.

Tėtis išaugo Penkiasdešimt aštuntojoje gatvėje ir Antrame aveniu su savo broliais Selu, Benu, Džojum ir seserimi Marijana. Gyveno jie įprastame tipiškame to meto miesto kvartale, kuris buvo tarsi atskiras mažas miestelis. Kaimynai sudarė glaudžią bendriją, kuri pasitikėjo svetimų žmonių geranoriškumu, o bendrijos policininkai atidžiai prižiūrėjo

vaikus. Tėtis buvo gražus, atletiškas, kampuotu smakru, su visad iš burnos kyšančia cigarete. Jis priklausė Penkiasdešimt aštuntosios gatvės vaikinų gaujai, buvo ramus, turėjo savo stilių, panašų į garsaus aktoriaus Džeimso Dyno.

Tėčiui buvo dvidešimt dveji, kai sutiko mano mamą, sėdinčią prie Šešiasdešimt devintosios ir Pirmosios gatvių sankryžos, greta Džulijos Ričmen gimnazijos, kurią ji baigė tą pavasarį su pagyrimu. Mama buvo graži ir gabi, patraukė vaikino odiniu švarku dėmesį. Man patiko tėčio istorijos, pasakodavo jis nedažnai, o kai pasakodavo, – paprastas, bet vaizdingas. Niekas nelikdavo užmiršta. Žinojome apie praėjusius jo laikus, kai valė stalus bare „Kopa“, kur ant virtuvės sienos kabojo Dyno Martino ir Frenko Sinatros nuotraukos. Žinojome apie motociklus, gaujų kovas ir kartu su draugužiu Veziu nuvaromus „Potemkin Cadillac“ Šešiasdešimt devintojoje gatvėje. Žinojome apie Edį Devyniapirštį ir varžymąsi su Grafu dėl mano mamos. Žinojome, kad 1962 metais jis su broliais Selu ir Benu įstojo į karo tarnybą, tėtis iš eilinio kareivio tapo puskarininkiu, taigi – tiesiog mūsų šeimos didvyriu.

Tėtis jaunystėje buvo išmestas iš gimnazijos su visu motociklu, odiniu švarku ir „Marlboro“ cigarečių pakeliu, įsuktu į sportinių marškinėlių rankovę. Bet jis pirmasis paragino mamą mokytis toliau.

– Helena, tu esi gabi, – sakė jis. – Turėtum mokytis universitete.

Tuo metu jie vaikščiodavo po Centrinį parką, susikibę už rankų ir dainuodami „dvi pasiklydusios sielos gyvenimo greitkelyje...“, o paskui mama už jo ištekėjo.